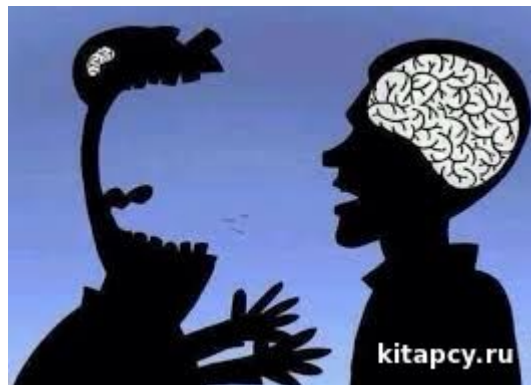

Adamy üýtgetmek

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Adamy üýtgetmek ADAMY ÜÝTGETMEK

«Ykdysady krizis bar» diýýänlere Erdoganyň beren jogaby şeýle boldy:

«Ýurdumyzda kir ýuwujy maşynyň bir ýyldaky satuwy 824 müňden 2 milliondan agdyk görkezijä ýetdi, tozan sorujylaryň satuwy 282 müňden 332 müňe, çörek bişiriji enjamyň satuwy 339 müňden 817 müňe ýetdi. Bulary näme üçin aýdýaryn, bütin bularyň hemmesi ýurdumyzdaky bolçulygyň derejesini görkezýän möhüm sanlar. Ildeşlerimiziň satyn alma güýjüniň nireden nirä ýetendigini görkezmekde aýratyn gymmata eýe.»

Meselä bütinleý başga penjireden seredip göreliň:

D.W.Bronson, B.S.Sewerin atly ABŞ-ly iki sany sowetolog amerikan kongresine 1973-nji ýylda şol wagtky SSSR-iň ykdysadyýeti boýunça şeýle maglumatnama berdi:

» – Tikin maşynlary, radiopriýomnikler we käbir hojalyk enjamlary bilen sport serişdelerinden daşgaryn 1950-nji ýylda juda az çydamly sarp ediji enjamlar öndürilýärdi. 1955-nji ýyla gelinende, ýagdaý üýtgedi: holodilnikler, kir ýuwujy maşynlar, telewizorlar, tokly sübse peýda boldy. 1971-nji ýyla gelinende üç maşgaladan birinde holodilnik we baş maşgaladan üçüsünde telewizor we kir ýuwujy maşyn bardy...»

Brežnew döwrüniň soňlarynda, 1982-nji ýylda çydamly sarp ediji enjamlary edinmedik maşgala galmady. Özem «elini yssy suwdan sowuk suwa uryp görmedik» hasaplanaýjak öýlere-de ikinji holodilnik we kir ýuwujy maşyn aralaşdy.

» – Sowet Soýuzy çakdanaşa depozit bilen garşyma-garşy gelensoň, raýatlar öýüniň hemme otagyna, hatda hammamlaryna-da

telewizor oturdyp çykdy...»

Ýagdaş şeýle bolýan bolsa, sorag şu:

SSSR näme üçin dargady?

Raýatlarynyň satyn alyş güýji artypdy...

Ýurtdaky bolçulygyň derejesi göterlipdi...

Ýagny, bar mesele holodilnikdir kir ýuwujy maşynlary edinmek bilen çäklenenokdy.

Düýp mesele başga zatda...

■ IÇINE GÖNÜGEN ÝURT

Ykdysady görkezijiler bol-elinligi hernäçe çişirip görkezse-de, «täze adamy» döredip bilmersiňiz, ýurduňyz pese düşer, ýok bolar...

Näme diýjek bolýanymy şeýle düşündireýin:

Edil şol döwürlerde – segseninji ýyllarda Hytaý «dörtlemeli modernizasiýa» arkaly dünýä läheňine öwrülende, hut şol ýol bilen barýan SSSR näme üçin dargady?

Bu sowalyň tehniki-ykdysady düşündirişleri bar. (Professor Ýalçyn Küçügiň «Sosialist nukdaýnazardan ykdysady syýasat. Sowet Soýuzynda sosializmiň gurulmagy» (“Sosialist Açıdan Ekonomik Politik/ Sovyetler Birliđi’nde Sosyalizmin Kuruluđu”) we «Sowet Soýuzynda sosializmiň dargamagy» (“Sovyetler Birliđi’nde Sosyalizmin Çözölüşü”) kitaplaryny okamagy maslahat berýärin. Gürrüň diňe sosializm hakda däl, şu günümize dogry baha berip, haýsy ýoldan bolsa-da, ertämizi berkarar etme jogapkärçiligini duýýan herkese bu gymmatly maglumatlardan-seljermelerden peýdalanmagyny ündeýärin...)

Hawa, modernizasiýa (üýtgedip gurma) arkaly Hytaý ägirt uly güýje öwrüldi, emma Sowet Soýuzy param-parça dagady. Elbetde, munuň sebäpleri boýunça başga-da sosial-jemgyýetçilik düşündirişleri bar.

Meselem... Hytaý bilen SSSR-iň arasyndaky tapawut – «täze adam» döretme maksatnamasydyr.

Şu jümläni özümizden mysal berip, düşündirmäge synanşaýyn:

Bilim ministri Ziýa Selçuk şeýle diýdi:

“ – Anadoly Ymam Hatip liseýleriniň 99,8 %-i doldy we okuwa kabul edilýänleriň 87%-i ilkinji üç saýlawynyň biri Anadoly Ymam Hatip liseýine kabul edildi.»

Muny okap, ýadyma Hytaýyň Medeni rewolýusiýasy (1966-1976) düşdi! Ilkibada seredende munuň gozgalýan meselä «degişli ýeri ýok» ýaly bolubam görnüp biler, şeýle dälmi? Şeýle däl...

Mao Szedun Sowet Soýuzynda bolşy ýaly, halkdan üzňe, işçi-daýhanlaryň ygtyýarlygyndan uzak býurokratizmiň (rewizionizmiň) Hytaý rewolýusiýasyny diýdomzorlaşdyrýandygyna göz ýetirdi, şonuň üçin ol býurokratik-syýasy kadrlary doly üýtgetdi, mysal üçin mekdepleriň okuw maksatnamalaryna we başga ugurlarda doly üýtgeşmeleri girizdi.

SSSR we Günbatar ýurtlary bilen gatnaşyklary kesdi, öz içine gönügen ýurt döretdi.

Indi sözümi jemläýin:

■ DÖWLETI GURANLARA HORMAT

Medeni rewolýusiýa döwründe häzirki Hytaý mugjyzasyny döreden Deng we onuň ogly zulma uçrady. Ogly Pufang ysmaz keseline ýolukdy...

Şeýle-de Si Çžunsýun Hytaý rewolýusiýasynyň öňbaşçylarynyň biridi. Rewolýusiýadan soň 1952-nji ýylda Hytaýyň Kommunistik partiýasynyň Merkezi Komitetiniň agzalygyna saýlandy. 1959-njy ýylda premýer-ministriň orunbasary wezipesine bellendi. Medeni rewolýusiýa döwründe agyr ýanamalara sezewar boldy, wezipesinden boşadyldy.

Ogly Si Heping öz janyna kast etdi. Hytaýyň häzirki Prezidenti Si Ýuanpin sürgün edildi.

Hytaýyň öňki Prezidenti Deng hem, Hytaýyň häzirki Prezidenti Si Ýuanpin hem ýeke ýerde Mao Szedun hakynda ýeke erbet söz aýtmadylar. Hytaý rewolýusiýasyna we onuň liderine hemişe hormat goýdular hem-de «dörtlemeli modernizasiýa» ýapyşyp, el-ele berip, häzirki super güýç Hytaýy berkarar etdiler.

Bize öwrülip geler bolsak:

Erdogan hakykatlar bilen ýüzleşip bilenok, “tencere- tava hep bir hava...”

Erdogan we onuň sostawy Atatürk ýaly döwletimiziň düýbünü tutan atalarymyza dil uzatmagy syýasatdyr öýdýärler.

Erdogan Günbatar bilen bäsleşip biljek «täze adamlary» Ymam

Hatyp liseýlerinde ýetişdirerin öýdýär.

Eýse... Hytaýyň we Sowet Soýuzynyň taryhyndan sapak edinmeli birgiden zatlar bar.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 12.08.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW. Publisistika